

RAPPORT
betreffende een
flora & fauna onderzoek
Garbialaan 3 te Hillegom

Datum : 7 mei 2013
Kenmerk : 1303F273/NHO/rap1
Auteur : Dhr. drs. N.C. Houter

Vrijgave : Ing. M. Botermans

Opdrachtgever : Stek
: Postbus 126
: 2160 AC Lisse

© IDDS bv. Alle rechten voorbehouden.
Niets uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd,
opgeslagen in een geautomatiseerd bestand en/of openbaar
gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm,
elektronisch of anderszins zonder voorafgaande,
schriftelijke toestemming van de uitgever.

NOORDWIJK (hoofdkantoor)

's-Gravendijckseweg 37 | T 071 - 402 85 86
Postbus 126 | info@idds.nl
2200 AC Noordwijk | www.idds.nl

VEENENDAAL

T 0318 - 69 00 22

BREDA

T 076 - 548 66 20

HOOGVEEN

T 0528 - 72 22 29

SEVENUM

T 077 - 467 05 86

1.	INLEIDING	3
1.1	AANLEIDING & DOEL.....	3
1.2	HET PLANGEBIED.....	4
2.	WERKWIJZE	5
2.1	BUREAUONDERZOEK.....	5
2.2	VELDONDERZOEK.....	5
3.	VIGERENDE NATUURWETGEVING.....	6
3.1	ALGEMEEN	6
3.2	SOORTSBESCHERMING.....	6
3.3.	BELANGRIJKSTE VERBODSBEPALINGEN FLORA- EN FAUNAWET	7
3.4	GEBIEDSBESCHERMING	9
3.5.	BELANGRIJKSTE VERBODSBEPALINGEN NATUURBESCHERMINGSWET ..	10
4.	RESULTATEN	12
4.1	ALGEMEEN	12
4.2	AMFIBIEËN	13
4.3	REPTIELEN.....	13
4.4	VISSEN, KREEFTACHTIGEN & AQUATISCHE MACROFAUNA	13
4.5	ZOOGDIEREN.....	13
4.5.1	Zoogdieren, grondgebonden	13
4.5.2	Zoogdieren, vleermuizen	13
4.6	VOGELS	15
4.6.1	Broedvogels.....	15
4.6.2.	Vogels met jaarrond beschermde nesten.....	15
4.7	VAATPLANTEN.....	16
4.8	VLINDERS.....	16
4.9	LIBELLEN & JUFFERS	16
4.10	KEVERS	16
5.	LIGGING PLANGEBIED in relatie tot BESCHERMDE NATUURGEBIEDEN.....	17
6.	CONCLUSIES EN ADVIES	18
7.	GERAADPLEEGDE LITERATUUR	19
8.	FOTO'S PLANGEBIED	20

1. INLEIDING

1.1 AANLEIDING & DOEL

De voorgenomen sloop van het woon-zorgcomplex Garbialaan 3 te Hillegom en de voorbereiding daarop vormt de aanleiding tot dit onderzoek. Bij sloop- en bouwactiviteiten kunnen beschermde natuurwaarden verstoord of vernietigd raken, hetgeen in strijd is met bepalingen uit Flora- en faunawet. Om overtreding van deze wetgeving te voorkomen, is men bij ruimtelijke ontwikkeling verplicht vooraf te onderzoeken of met de ingreep mogelijk beschermde flora en/of fauna wordt aangetast.

Het doel van het onderzoek is dan ook na te gaan welke beschermde soorten verwacht kunnen worden, en welke mitigerende maatregelen vervolgens genomen moeten worden, om schade aan soort of lokale populatie te voorkomen. Indien verstoring of vernietiging niet kan worden vermeden, zal in de rapportage worden aangegeven op welke gronden een ontheffingsaanvraag kan worden aangevraagd. Tevens kan op basis van de rapportage een gedegen planning worden gemaakt van eventueel noodzakelijke vervolgonderzoeken.

- De werkwijze van het onderzoek is in hoofdstuk 2 uitgewerkt.
- Een overzicht van de relevante natuurwetgeving is weergegeven in hoofdstuk 3.
- Effecten van tijdelijke en chronische aspecten van de ingreep op mogelijk aanwezige beschermde soorten staan beschreven in hoofdstuk 4.
- In hoofdstuk 5 wordt overige natuurwetgeving besproken in relatie tot de voorgenomen ingreep
- In hoofdstuk 6 staat advies over te nemen maatregelen en vervolgstappen

1.2 HET PLANGEBIED

Het plangebied is in de woonwijk Elsbroek gelegen. De Garbialaan faciliteert voornamelijk bestemmingsverkeer. De te amoveren bebouwing is momenteel in gebruik als woonzorgcentrum. Het gebouw voldoet niet meer aan de huidige eisen en zal plaats maken voor nieuwbouw. De nieuwbouw is reeds in gang gezet en zal in de zomer van 2013 worden opgeleverd. Medio november 2013 zal naar verwachting de verhuizing naar de nieuwbouw zijn afgerond, waarna men het verouderd zorgcomplex, dat uit begin jaren '60 vorige eeuw dateert, zal amoveren.

De te amoveren bebouwing bevat een kelder, een kruipruimte, doch geen zolder. De muren zijn van spouw voorzien. De spouw is later nageïsoleerd door middel van opvulling van de spouw met tempex korrels. Het dak is plat; opgemaakt met bitumen met grind. Het dak biedt plaats aan een twintigtal forse luchtinlaten van circa 1.5m² met opbouw van gegoten cementbeton van circa 0.8 m hoog. Een in onbruik geraakte schoorsteen van vier bouwlagen diep loopt van het ketelhuis in de kelder naar het dak en betreft twee niet-afgedichte schachten van elk circa 0.25 m² oppervlak. Verder is een opbouw op het dak aanwezig met spouw maar zonder na-isolatie, welke als motorhuis voor de lift fungeert.

Er staan enkele bomen en struiken rondom de bebouwing, en verder bestaat het plangebied uit grasstrook, parkeerplaats, en fietsenstalling. De directe omgeving bestaat uit rijtjeswoningen van twee bouwlagen hoog, bestrating, het nieuwbouwcomplex van HoZo in aanbouw, met agrarisch buitengebied in het westen op 300 meter afstand.

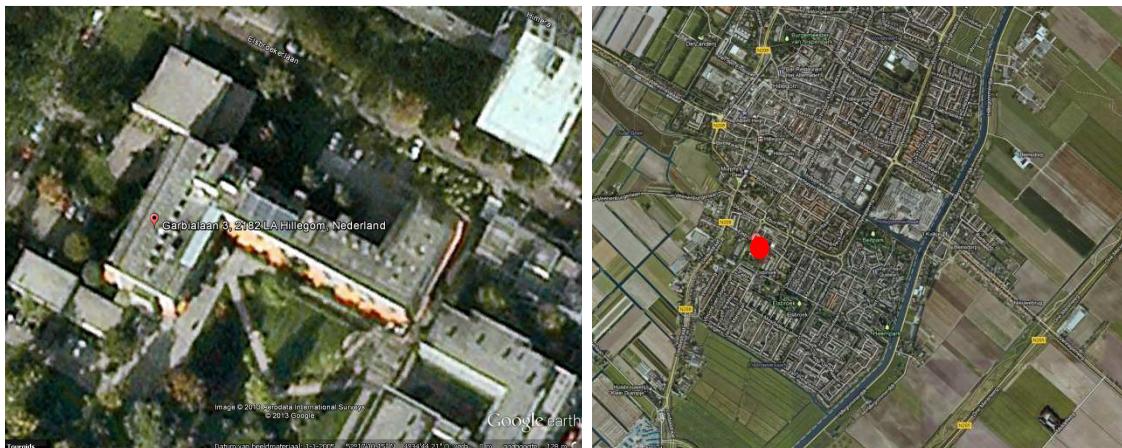

Fig. 1. Ligging van het plangebied Garbialaan 3 te Hillegom.

2. WERKWIJZE

2.1 BUREAUONDERZOEK

Voor het bureau- en literatuuronderzoek is gebruik gemaakt van recente verspreidingsgegevens van onder andere waarneming.nl, SOVON, VZZ, RAVON, Ministerie van E.,L.& I, en de Vlinderstichting. Diverse beschikbare verspreidingsatlassen van de betrokken soortgroepen zijn geraadpleegd. Door middel van analyse van verspreidingsgegevens en algemene kenmerken van het plangebied is voor het plangebied een verwachting opgesteld van beschermde soorten die mogelijk in of nabij het plangebied te verwachten zijn. De resultaten daarvan zijn in tabel 1 samengevat en soorten zijn ingedeeld naar gelang hun beschermingsregime.

2.2 VELDONDERZOEK

Tijdens het veldbezoek dat is uitgevoerd in de middag van 24-04-2013 tijdens gunstige weerscondities bij een temperatuur van circa 15 graden, zijn de resultaten van het bureauonderzoek getoetst aan de actuele situatie in het veld. Hierbij is met name gekeken naar de aan- of afwezigheid van geschikt habitat, zoals geschikte schuil- of verblijfplaatsen van beschermde soorten, zodat de mogelijke aanwezigheid van beschermde soorten in het plangebied ook elders in het jaar kan worden ingeschat.

Onderzocht is of er in het plangebied mogelijk beschermde planten- en of diersoorten kunnen voorkomen, of zich (mogelijk) in het plangebied vaste broed-, schuil- of verblijfplaatsen van beschermde soorten bevinden, en of zich mogelijk vogelnesten in het plangebied bevinden welke jaarrond beschermd zijn. Gelet is op sporen van dieren zoals uitwerpselen, nest- en vraatsporen, en verder is de potentie van gaten, holen en spleten in bomen en bebouwing onderzocht op geschiktheid voor verblijfplaatsen van strikt beschermde vleermuizen.

3. VIGERENDE NATUURWETGEVING

3.1 ALGEMEEN

Ruimtelijke ingrepen zijn met betrekking tot de huidige natuurwetgeving gehouden aan zowel nationale als internationale bepalingen. De natuurwetgeving zoals die in Nederland geldt, is tweeledig en bestaat enerzijds uit soortbescherming en anderzijds uit gebiedsbescherming. Soortbescherming is vastgelegd in de Flora- en Faunawet (2002, 2005), terwijl de Natuurbeschermingswet (1968, 1998) de bescherming van daartoe aangewezen natuurgebieden regelt. De Europese versie van de Natuurbeschermingswet is de Habitat- en Vogelrichtlijn (HVR), thans opgegaan in Natura-2000.

3.2 SOORTSBESCHERMING

In Nederland, maar ook in Europees verband, is sinds 2002 bij wet een intrinsieke waarde toegekend aan vrijwel alle plant- en diersoorten. De natuurwetgeving geeft soorten daarmee een bestaansrecht, en dwingt habitat gebruikers daarmee tot zorgplicht tegenover plant- en diersoorten. Het niet nakomen van deze zorgplicht is dan ook strafbaar gesteld, met het risico op vertraging of stopzetting van de geplande activiteiten in het plangebied tot gevolg. Zorgplicht geldt voor alle soorten, met uitzondering van enkele daartoe aangewezen ongewenste of schadelijke soorten.

Om de instandhouding van, of terugkeer naar, de gunstige staat van een soort te kunnen waarborgen, geniet een aantal soorten extra bescherming middels de Flora- en Faunawet. Dit betreft vrijwel alle zoogdieren, alle vogelsoorten (behalve exoten), alle reptielen en amfibieën (behalve exoten), en verder een aantal aangewezen doelsoorten uit overige soortgroepen. Deze juridische bescherming kent drie beschermingregimes. Naar de soorten die zijn toegewezen aan deze drie regimes wordt verwezen als Tabel 1-, Tabel 2-, en Tabel 3-soorten van de Flora- en faunawet (zie stroomschema fig.3). Deze zijn:

Tabel 1 soorten

Voor activiteiten die te kwalificeren zijn als ruimtelijke ontwikkeling, bestendig onderhoud, of bestendig gebruik en beheer, geldt een vrijstelling van art. 8 t/m 12 van de Flora- en faunawet. Er hoeft dus geen ontheffing te worden aangevraagd. Aan de activiteiten worden geen aanvullende eisen gesteld. Voor overige activiteiten is wel een ontheffing nodig. Toetsingscriterium hierbij is dat de activiteit geen afbreuk doet aan de gunstige staat van instandhouding van de soort (lichte toets).

Tabel 2 soorten

Overige beschermde soorten. Vrijstelling van art. 8 t/m 12 wordt verleend op basis van een door de Minister van EL&I goedgekeurde gedragscode, voor activiteiten met kwalificatie bestendig onderhoud en beheer, bestendig gebruik, of ruimtelijke ontwikkelingen. In dat geval geldt ook vrijstelling voor alle vogelsoorten. In andere gevallen is wel ontheffing nodig op basis van een 'lichte toets' voor Tabel 2 soorten, of op basis van een 'uitgebreide' toets voor vogelsoorten (zie Tabel 3).

Tabel 3 soorten

Beschermde soorten uit Bijlage IV van de HVR / Bijlage 1 AMvB. Voor activiteiten zoals ruimtelijke ontwikkeling wordt geen vrijstelling verleend, ook niet op basis van een gedragscode, en dus is ontheffing nodig. Deze ontheffing zal in de meeste gevallen niet gelden voor Art.10 van de Flora- en faunawet. Vrijstelling van tabel 3 soorten wordt alleen verleend in geval van een goedgekeurde gedragscode, en dan alleen bij bestendig beheer en onderhoud in niet-landbouw gebied, of in geval van bestendig gebruik.

Toetsingscriterium voor ontheffingsverlening is op basis van een uitgebreide toets, hetgeen betekent dat de geplande activiteit aan drie criteria moet voldoen; te weten

- a) het betreft een activiteit van aanmerkelijk belang,
- b) er is geen alternatief, en
- c) de voorgenomen activiteit doet geen afbreuk aan gunstige staat van instandhouding van de soort.

Rode Lijst-soorten

Soorten die door de Minister op de Rode Lijst zijn geplaatst zijn soorten die beleidsmatig extra aandacht krijgen, maar geen aanvullende juridische bescherming genieten anders dan de algemeen geldende zorgplicht die men wettelijk heeft tegenover niet-schadelijke soorten. Een soort komt op de Rode Lijst als de gunstige staat van instandhouding van deze soort zorgwekkend is. Belangrijkste criteria daarbij zijn trends in populatiegrootte. Acht gradaties zijn hierin aangebracht, lopende van uitgestorven op wereldschaal via ernstig bedreigd, tot gevoelig maar (nog) algemeen. Het voorkomen van Rode Lijst soorten in een gebied kan instrumenteel en sturend zijn bij monitoring, en bij de opzet van beheers- en inrichtingsplannen van een gebied.

3.3. BELANGRIJKSTE VERBODSBEPALINGEN FLORA- EN FAUNAWET

- Artikel 8:* Het is verboden (beschermde) planten te plukken, te verzamelen, af te snijden, uit te steken, te vernielen, te beschadigen, te ontwortelen of op enigerlei andere wijze van hun groeiplaats te verwijderen.
- Artikel 9:* Het is verboden (beschermde) dieren te doden, te verwonden, te vangen, te bemachtigen of met het oog daarop op te sporen.
- Artikel 10:* Het is verboden (beschermde) dieren opzettelijk te verontrusten.
- Artikel 11:* Het is verboden nesten, holen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van (beschermde) dieren te beschadigen, te vernielen, uit te halen, weg te nemen of te verstoren.
- Artikel 12:* Het is verboden eieren van (beschermde) dieren te zoeken, te rapen, uit het nest te nemen, te beschadigen of te vernielen.

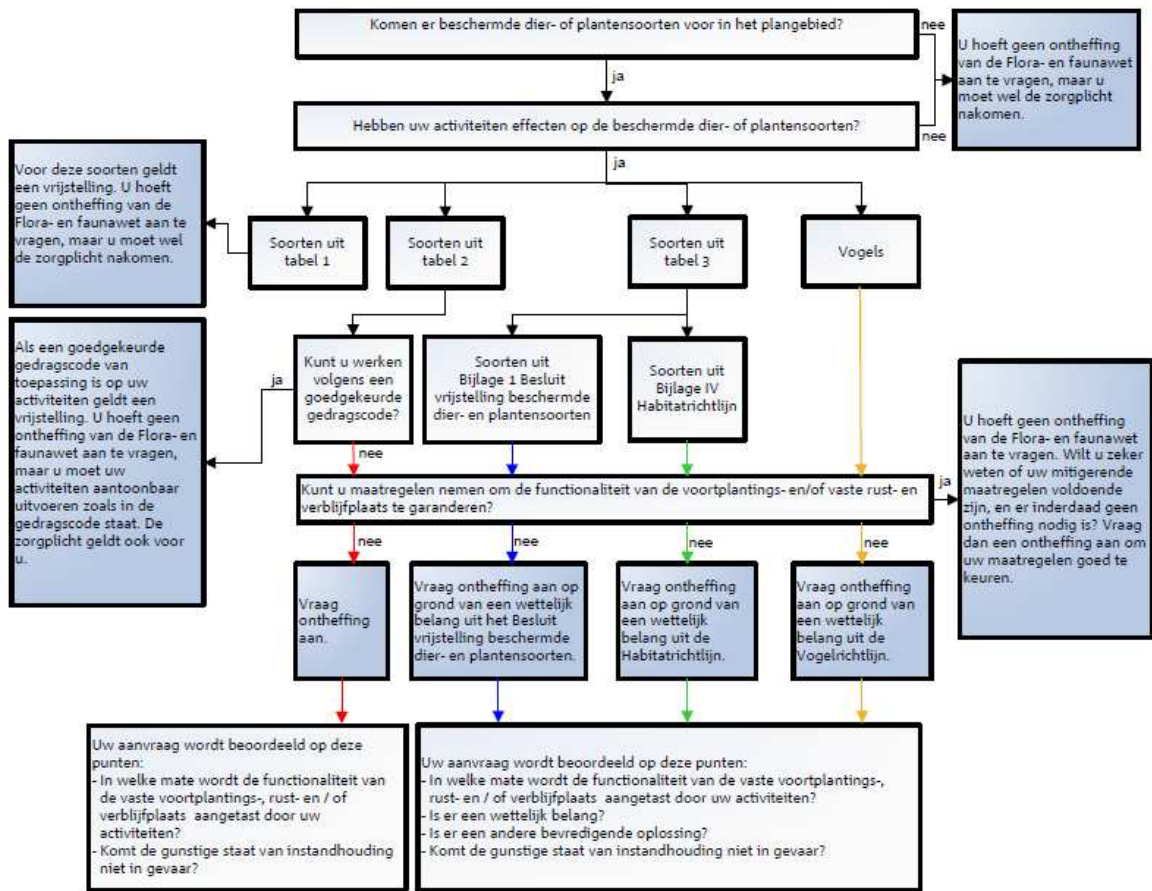

Fig. 3. Stroomschema Flora- en faunawet bij ruimtelijke ontwikkeling (Bron: Min. van E, L & I).

3.4 GEBIEDSBESCHERMING

De belangrijkste oorzaak van verlies aan biodiversiteit en van afbreuk aan de gunstige staat van instandhouding van een soort, is het verlies en verslechtering van habitat. Defragmentatie van beschikbaar habitat door ruimtelijke ontwikkeling en recreatie zijn de belangrijkste oorzaken van habitatverlies. Vanuit het oogpunt van soortbehoud is het zinloos om een soort enkel juridische bescherming te bieden, zonder verdere beschermende maatregelen te treffen tegen verslechtering van de door de soort in gebruik genomen habitat (bijv. als foerageergebied, rustplaats, paai- of broedplaats, migratieroute, of als vaste woon- of verblijfplaats).

Gebiedsbescherming in Nederland is geregeld middels de gewijzigde Natuurbeschermingswet 1998, welke in 2005 in werking is getreden. De Natuurbeschermingswet regelt de bescherming van gebieden en percelen met de status 'Nationaal Park', 'Beschermd Natuurmonument' en van gebieden die door de Minister van EL&I zijn aangewezen ter uitvoering van internationale verdragen en verplichtingen, zoals het beschermingsprogramma *Wetlands*.

Op grond van Europese verplichtingen regelt deze wet ook de bescherming van daartoe aangewezen speciale beschermingszones (SBZ) op basis van de Habitat- en Vogelrichtlijn. Natura 2000 is een samenhangend netwerk van beschermde natuurgebieden in de Europese Unie (EU), opgezet door de lidstaten. Natura 2000 wordt op haar beurt weer gevormd door de in de Vogelrichtlijn van 1979 en de Habitatrichtlijn uit 1992 aangewezen gebieden.

Het is verboden activiteiten te ondernemen welke een negatief effect hebben op eerder geformuleerde instandhoudingdoelen van een beschermd natuurgebied. Ook activiteiten die net buiten de begrenzing van dergelijk gebied vallen en die negatieve gevolgen gaan hebben voor de natuurwaarden in het aangrenzend beschermd gebied, zijn verboden. Maatgevend hierbij is de te verwachten kans op een (al dan niet significant) negatief effect:

- a) Met zekerheid geen negatief effect. Vergunningaanvraag is dan niet nodig
- b) Mogelijk negatief effect, maar zeker niet significant negatief. Vergunningaanvraag via een lichte toets (verslechtering- of verstoringtoets).
- c) Kans op een significant negatief effect. Vergunningaanvraag via een 'passende Beoordeling' ofwel zware toets.

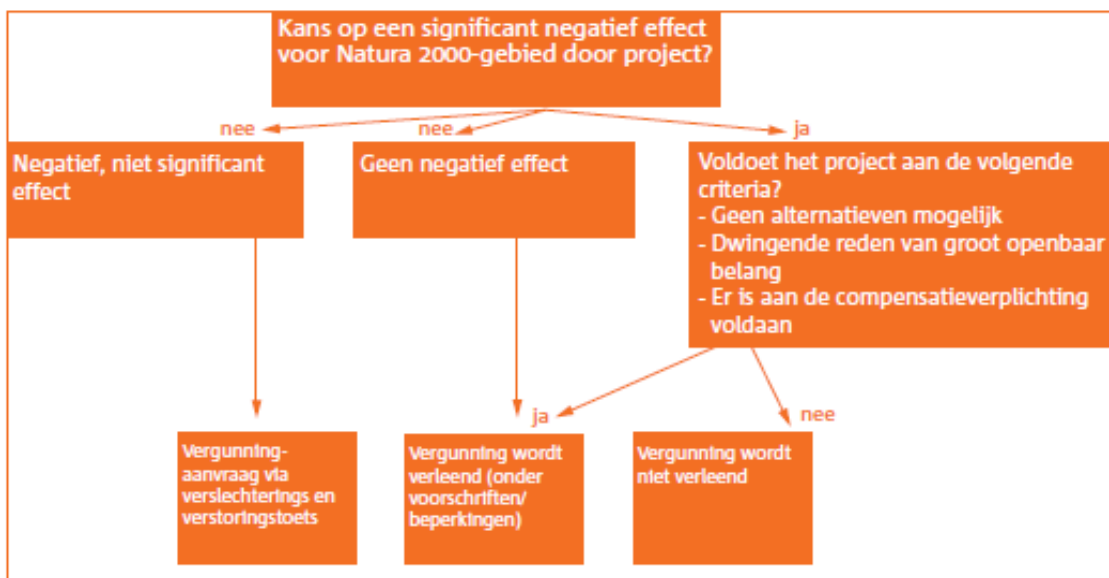

Fig. 4. Stappenplan voor vergunningverlening Natuurbeschermingswet (E,L&I).

3.5. BELANGRIJKSTE VERBODSBEPALINGEN NATUURBESCHERMINGSWET

Artikel 19a: 1. Het is verboden zonder vergunning, of in strijd met aan die vergunning verbonden voorschriften of beperkingen, van gedeputeerde staten of, ten aanzien van projecten of andere handelingen als bedoeld in het vierde lid, van Onze Minister, projecten of andere handelingen te realiseren onderscheidenlijk te verrichten die gelet op de instandhoudingsdoelstelling, met uitzondering van de doelstellingen, bedoeld in artikel 10a, derde lid, de kwaliteit van de natuurlijke habitats en de habitats van soorten in een Natura 2000-gebied kunnen verslechteren of een significant verstorend effect kunnen hebben op de soorten waarvoor het gebied is aangewezen. Zodanige projecten of andere handelingen zijn in ieder geval projecten of handelingen die de natuurlijke kenmerken van het desbetreffende gebied kunnen aantasten.

2. Het verbod, bedoeld in het eerste lid, is niet van toepassing op het realiseren van projecten of het verrichten van andere handelingen overeenkomstig een beheerplan als bedoeld in de artikelen 19a of 19b.

3. Het verbod, bedoeld in het eerste lid, is niet van toepassing op bestaand gebruik, behoudens indien dat gebruik een project is dat niet direct verband houdt met of nodig is voor het beheer van een Natura 2000-gebied maar dat afzonderlijk of in combinatie met andere projecten of plannen significante gevolgen kan hebben voor het desbetreffende Natura 2000-gebied.

4. Bij algemene maatregel van bestuur kunnen projecten of andere handelingen of categorieën van gebieden worden aangewezen waarvoor een vergunning als bedoeld in het eerste lid wordt verleend door Onze Minister.

5. De voordracht voor een krachtens het vierde lid vast te stellen algemene maatregel van bestuur wordt niet eerder gedaan dan vier weken nadat het ontwerp aan beide kamers der Staten-Generaal is overgelegd.

Artikel 19d: 1. Bij algemene maatregel van bestuur kan worden bepaald dat het verbod, bedoeld in artikel 19d, eerste lid, niet van toepassing is op bepaalde categorieën van projecten of andere handelingen.

2. Bij algemene maatregel van bestuur kan worden bepaald dat Onze Minister met betrekking tot projecten en andere handelingen behorende tot een categorie als bedoeld in het eerste lid beperkingen of verplichtingen kan opleggen.

3. Een krachtens het eerste of tweede lid vastgestelde algemene maatregel van bestuur treedt niet eerder in werking dan zes weken na de datum van uitgifte van het Staatsblad waarin hij is geplaatst. Van plaatsing wordt onverwijld mededeling gedaan aan de beide Kamers der Staten-Generaal.

- Artikel 19f: 1. Voor projecten waarover gedeputeerde staten een besluit op een aanvraag voor een vergunning als bedoeld in artikel 19d, eerste lid, nemen, en die niet direct verband houden met of nodig zijn voor het beheer van een Natura 2000-gebied maar die afzonderlijk of in combinatie met andere projecten of plannen significante gevolgen kunnen hebben voor het desbetreffende gebied, maakt de initiatiefnemer alvorens gedeputeerde staten een besluit nemen, een passende beoordeling van de gevolgen voor het gebied waarbij rekening wordt gehouden met de instandhoudingsdoelstelling, met uitzondering van de doelstellingen, bedoeld in artikel 10a, derde lid, van dat gebied.
2. De passende beoordeling terzake van een besluit op een aanvraag voor een vergunning als bedoeld in artikel 19d, eerste lid, kan onderdeel uitmaken van een voor dat project voorgeschreven milieueffectrapportage.
3. De verplichting tot het maken van een passende beoordeling bij de voorbereiding van een besluit als bedoeld in het eerste lid, geldt niet in gevallen waarin degene die een project waarop dat besluit betrekking heeft, onderneemt, daarmee een project ten aanzien waarvan reeds eerder een passende beoordeling is gemaakt, herhaalt of voortzet, voor zover de passende beoordeling redelijkerwijs geen nieuwe gegevens en inzichten kan opleveren omtrent de significante gevolgen van dat project.

4. RESULTATEN

4.1 ALGEMEEN

De ligging van het plangebied te midden van stedelijk gebied maakt de verwachting omtrent het aantreffen van beschermde soorten relatief laag. Gezien dat het plangebied vrijwel volledig is bebouwd, en gezien dat het plangebied voorzien is van weinig vegetatie behalve enige sterk gecultiveerde parkachtige groenvoorziening, kunnen gebouwbewonende vleermuizen, en vogels met jaarrond beschermde nesten die van bebouwing gebruik maken, worden verwacht. Daarnaast kunnen algemene soorten broedvogels in de vegetatie rondom het gebied worden verwacht.

Beschermde soorten in en rondom het plangebied welke mogelijk te verwachten zouden zijn, of welke zijn aangetroffen, of waarvan sporen zijn gevonden of kunnen worden verwacht, zijn samengevat in onderstaande tabel, en worden per soortgroep verder besproken.

Tabel A: Overzicht van te verwachten beschermde soorten in het plangebied, of waarvoor het plangebied mogelijk een functie vervult, ingedeeld naar beschermingsregime tabellen uit de Flora- en faunawet

Soortgroep	Naam	Tabel I	Tabel II	Tabel III
Amfibieën	-			
Reptielen	-			
Vissen	-			
Insecten	-			
Kreeftachtigen	-			
Vaatplanten	-			
Zoogdieren	Huisspitsmuis, Veldmuis	x		
	Gewone dwergvleermuis, Laatvlieger, Rosse vleermuis, Ruige dwergvleermuis,			x x

Vogels	
Broedvogels*	Merel, Turkse tortel, Kauw, Grote lijster, Groenling, Putter, Fitis, Roodborst, Tjiftjaf, Heggemus
Jaarrond beschermde nesten (cat. 1-4)**	Huismus, Gierzwaluw
Nesten van vogels (cat. 5)***	Ekster, Koolmees, Pimpelmees, Zwarte kraai, Spreeuw

* Ontheffing voor werkzaamheden tijdens het broedseizoen is alleen mogelijk op grond van een wettelijk belang uit de Vogelrichtlijn. Dergelijke belangen zijn hier niet van toepassing.

** Vogelsoorten waarvan de nesten jaarrond beschermd zijn.

*** Van deze soorten vogels zijn de nesten niet jaarrond beschermd, maar is inventarisatie van de nesten gewenst door Dienst Regelingen.

4.2 AMFIBIEËN

Het plangebied is vrijwel volledig verhard, bevat geen watergang, en is niet op korte afstand van open water gelegen. Hierdoor biedt het plangebied geen mogelijkheden voor dieren uit deze soortgroep.

4.3 REPTIELEN

Op grond van verspreidingsgegevens worden geen reptielen in of rondom het plangebied verwacht.

4.4 VISSSEN, KREEFTACHTIGEN & AQUATISCHE MACROFAUNA

Het plangebied is grotendeels verhard, bevat geen watergang, en is niet op korte afstand van open water gelegen. Hierdoor biedt het plangebied geen mogelijkheden voor dieren uit deze soortgroepen.

4.5 ZOOGDIEREN

4.5.1 Zoogdieren, grondgebonden

Licht beschermde zoogdieren zoals Veldmuis en Huisspitsmuis kunnen mogelijk in het plangebied voorkomen. Voor licht beschermde soorten (tabel 1-soorten uit de Flora- en faunawet) bestaat vrijstelling met betrekking tot ruimtelijke ontwikkeling. Wel is de Zorgplicht onverminderd van kracht, hetgeen voor hier betekent dat men verplicht is dieren vluchtmogelijkheden te bieden bij verstoring door bouw en sloop.

Matig en strikt beschermde grondgebonden zoogdieren, dus soorten die staan opgenomen in tabel 2 en tabel 3 van de Flora- en faunawet, worden niet in het plangebied verwacht op grond van verspreidingsgegevens. Het plangebied bevat daarnaast geen geschikte biotopen voor dieren die hoge eisen aan hun omgeving stellen. Zo ontbreekt bijvoorbeeld een goed ontwikkelde kruidenlaag in de groenstrook, en ontbreken oevers en watergangen.

4.5.2 Zoogdieren, vleermuizen

Vleermuizen zijn nationaal en Europees strikt beschermde dieren. Krachtens de Flora- en faunawet genieten alle soorten vleermuizen in Nederland het striktste beschermingsregime (tabel 3-soorten Ffwet). Vleermuizen staan tevens opgenomen in bijlage IV van de Europese Habitatrichtlijn. Daarmee is zowel het dier zelf als ook de vaste leefomgeving ervan strikt beschermd. Bij ruimtelijke ontwikkeling is men dan ook verplicht maatregelen te treffen om aantasting te voorkomen van:

- foerageergebied waar de lokale populatie van afhankelijk is tijdens de jacht.
- lijnvormige landschappelijke elementen waar de dieren van afhankelijk zijn voor oriëntatie tijdens migratie.
- Vaste rust- of verblijfplaatsen van vleermuizen zoals zomer-, paar-, kraam-, en winterverblijfplaatsen, welke zich veelal in bomen en gebouwen bevinden.

Tijdens het veldbezoek (24-04-2013) is overdag gekeken naar de geschiktheid van het plangebied voor de hierboven genoemde vleermuiswaarden.

Het plangebied biedt maar zeer beperkt foerageermogelijkheden. Ten behoeve van de realisatie van naastgelegen nieuwbouw is met het verwijderen van bomen onlangs foerageergebied verwijderd. Het overgebleven deel van de houtopstand betreft voornamelijk solitaire, vrij jonge bomen met weinig betekenis als foerageerzone.

Het plangebied maakt geen deel uit van een lijnvormig landschappelijk element dat ter oriëntatie voor vleermuizen kan dienen tijdens migratie. De sloop van Bloemswaard heeft geen nadelige gevolgen op vaste vliegroutes van vleermuizen.

Het pand bevat een kelder. Deze is in gebruik en geheel verlicht. Voor vleermuizen is de kelder ons inziens ongeschikt. Het dak van verzorgingstehuis Bloemswaard lijkt potentieel wel geschikt voor gebouwbewonende soorten vleermuizen. Een twintigtal ventilatie-structuren biedt potentiële invlieg mogelijkheden op het dak. Zo ook de open stootvoegen in het lifthuis dat een opbouw op het dak heeft. De schacht van de schoorsteen is tevens potentieel geschikt voor vleermuizen. De potentiële invliegopeningen kennen echter zeer weinig beschutting gezien de hoge ligging van het dak ten opzichte van overige structuren. Het is dan ook niet uit te sluiten dat vleermuizen van de bebouwing van Bloemswaard hebben betrokken.

In de directe omgeving van het plangebied zijn tijdens aanvullend onderzoek naar vleermuizen in 2010 de Gewone dwergvleermuis, Rosse vleermuis en Laatvlieger foeragerend of tijdens migratie waargenomen (Croonen 2010). Daarbij is een verblijfplaats (zomer- of kraamverblijf) van Gewone dwergvleermuis aan de Elsbroekerlaan gevonden op circa 75 meter ten noordoosten van de planlocatie. Deze waarneming betrof zwermgedrag van circa 40-50 individuen in juni 2010 aan de Elsbroekerlaan 26. Dit onderzoek is destijds uitgevoerd ter voorbereiding op de bouw van het nieuwe woon-zorgcomplex aangrenzend aan het huidige pand van Bloemswaard. Het onderzoek is conform het vleermuisprotocol uitgevoerd en lijkt van terdege kwaliteit.

Het onderzoek van Croonen (2010) heeft geen indicaties opgeleverd dat vleermuizen van de bebouwing van Bloemswaard gebruik maken. Zwermgedrag is niet aan de gevel van het zorgcentrum waargenomen. De conclusie dat de bebouwing van Bloemswaard geen verblijven bevat, is volgens de soortenstandaard Gewone dwergvleermuis drie jaar houdbaar, mits geen kwalitatieve veranderingen in het plangebied hebben plaatsgevonden. Hiermee wordt impliciet bedoeld dat de kwalitatieve verandering mogelijk een gunstige verandering betreft met betrekking tot het leefgebied van de soort. De realisatie van de nieuwbouw is inmiddels in volle gang. Het onderhavig plangebied heeft daarmee sterke kwalitatieve wijziging ondergaan die beschouwd kan worden als een verslechtering van het leefgebied van gebouwbewonende vleermuizen. De houtopstand aan de zuidkant van het plangebied is inmiddels verwijderd ten gunste van de nieuwbouw. Hiermee is foerageergebied op de planlocatie verloren gegaan, zonder dat vervangende houtopstand momenteel functioneel is.

De verwijderde houtopstand werd niet essentieel voor de jacht van de lokale populatie geacht. Ons inziens is dat een juiste conclusie, omdat op korte afstand ruim voldoende alternatieve foerageerplaatsen zijn gelegen. Wel is met het verwijderen van de houtopstand en met de aanvang van de nieuwbouw de planlocatie beduidend minder aantrekkelijk geworden dan het geval was tijdens het onderzoek in 2010. De verslechtering van het leefgebied samen met de conclusie op basis van veldonderzoek uit 2010 dat vleermuizen geen gebruik maken van de bebouwing van Bloemswaard, maakt het onwaarschijnlijk dat vleermuizen inmiddels tot ingebruikname van Bloemswaard zijn overgegaan.

Conclusies uit vleermuisonderzoek baseren zich te allen tijde op momentopnamen. Het kan dan ook dat vleermuizen worden gemist tijdens onderzoek. Echter, gezien de verslechtering van het leefgebied lijkt het ons beperkt doelmatig de aanwezigheid van vleermuizen in de bebouwing nogmaals aanvullend te onderzoeken. Wij adviseren dan ook om de conclusie uit 2010 over te nemen, namelijk dat verondersteld kan worden dat zich geen vaste rust- of verblijfplaatsen in de bebouwing van Bloemswaard bevinden.

Boombewonende soorten vleermuizen

Gezien dat de houtopstand reeds grotendeels verdwenen is, en de overgebleven bomen over het algemeen te jong zijn voor het huisvesten van boombewonende soorten vleermuizen, kan het voorkomen van boombewonende vleermuizen op het plangebied redelijkerwijs uitgesloten worden. Tijdens het eerder uitgevoerd aanvullend vleermuisonderzoek in 2010 is de boombewonende Rosse vleermuis waargenomen. Het lijkt door het ontbreken van biotoop binnen de begrenzing van het plangebied uitgesloten dat deze soort verblijfplaatsen in het plangebied heeft.

4.6 VOGELS

4.6.1 Broedvogels

Algemene soorten broedvogels van stad en park komen naar alle waarschijnlijkheid voor in het plangebied. Broedvogels en het door broedvogels in gebruik genomen biotoop (nestboom) zijn tijdens nestzorg strikt beschermd. Verstoring van broedparen is verboden, en hier kan geen ontheffing voor worden verleend. Gezien dat de voorgenomen sloop buiten het broedseizoen zal plaatsvinden (oktober 2013) zijn met betrekking tot broedvogels geen aanvullende maatregelen nodig. Indien men vegetatie of bebouwing tijdens het broedseizoen wenst te verwijderen dient men alvorens na te gaan of hiermee broedparen kunnen worden verstoord. Het broedseizoen loopt doorgaans van 15 maart tot 15 juli, maar maatgevend is de daadwerkelijke aanwezigheid van broedgevallen. Het advies is om vegetatie buiten het broedseizoen te verwijderen.

4.6.2. Vogels met jaarrond beschermden nesten

Vogels die staan genoemd op de lijst met jaarrond beschermden nestplaatsen zijn met betrekking tot hun bescherming ingedeeld in vijf categorieën. Van cat.1 t/m 4 zijn de nestplaatsen jaarrond beschermd, van categorie vijf alleen in geval dat dwingende ecologische argumenten daartoe aanleiding geven.

Tabel 2. Vogels met jaarronde nestplaats-bescherming. De onderverdeling in categorieën is overgenomen uit de Uitleg aangepaste beoordeling ontheffing ruimtelijke ingrepen Flora- en faunawet van het Ministerie van E,L&I).

Cat. 1:	Nesten die, behalve gedurende het broedseizoen als nest, buiten het broedseizoen in gebruik zijn als vaste rust- of verblijfplaats (Steenuil)
Cat. 2:	Nesten van koloniebroeders die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden en die daarin zeer honkvast zijn of afhankelijk van bebouwing of biotoop. Fysieke voorwaarden voor dergelijke nestplaatsen zijn vaak zeer specifiek en beperkt beschikbaar (Gierzwaluw, Roek, Huismus).
Cat. 3:	Nesten van vogels, zijnde geen koloniebroeders, die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden, en die daarin zeer honkvast zijn of afhankelijk van bebouwing (Grote gele kwikstaart, Kerkuil, Oehoe, Ooievaar, Slechtvalk)
Cat. 4:	Vogels die jaar in jaar uit gebruik maken van hetzelfde nest en die zelf niet of nauwelijks in staat zijn een nest te bouwen (Boomvalk, Buizerd, Havik, Ransuil, Wespendief, Zwarte wouw, Sperwer).
Cat. 5:	Niet jaarrond beschermd, maar inventarisatie wordt door het Ministerie gewenst geacht. Deze categorie betreft nesten van vogels die weliswaar terugkeren naar de plaats waar zij het jaar daarvoor hebben gebroed of de directe omgeving daarvan, maar die wel over voldoende flexibiliteit beschikken om, als de broedplaats verloren is gegaan, zich elders te vestigen.

Vogelsoorten die van bebouwing in stedelijk gebied gebruik maken en waarvan de nesten jaarronde bescherming genieten, zijn de Huismus en de Gierzwaluw. Beide soorten komen in de nabije omgeving voor. Voor beide soorten is gezien het platte dak de bebouwing niet geschikt. Tijdens het veldbezoek zijn geen indicaties voor het voorkomen van Huismus en Gierzwaluw aangetroffen. De aanwezigheid van deze soorten kan dan ook redelijkerwijs worden uitgesloten.

Categorie 5-soorten

Categorie 5-soorten zijn vogelsoorten waarvan de nesten alleen jaarrond beschermd zijn in geval daar sterke ecologische argumenten voor zijn. Uit deze categorie kunnen de gebouwbewonende soorten Huiszwaluw en Spreeuw mogelijk worden verwacht. Gezien de kenmerken van de bebouwing zoals het platte dak is dat echter onwaarschijnlijk. Sporen van nesten van deze soorten zijn niet waargenomen.

4.7 VAATPLANTEN

Het plangebied biedt vanwege betreding weinig kansen voor minder algemene of beschermde kruidachtige vaatplanten. Er zijn geen bijzondere muurplanten op de gevels ter plaatse aangetroffen.

4.8 VLINDERS

In het plangebied worden vanwege het ontbreken van een rijke kruidenlaag geen Tabel II of Tabel III dagvlinders verwacht. De bebouwing heeft niet de kenmerken om overwinteringsplaatsen van vlinders als Dagpauwoog te kunnen verwachten.

4.9 LIBELLEN & JUFFERS

Strikt beschermde libellen en juffers worden niet in het plangebied verwacht op basis van verspreidingsgegevens, en op basis van het ontbreken van geschikt biotoop.

4.10 KEVERS

Beschermde kevers worden niet verwacht op basis van verspreidingsgegevens, en op basis van het ontbreken van geschikt biotoop.

5. LIGGING PLANGEBIED in relatie tot BESCHERMDE NATUURGEBIEDEN

Het plangebied is niet op korte afstand (> 3 km) gelegen van het Natura 2000-gebied Kennemerland-Zuid. Van zowel de bouwfase als de gebruiksfase van de voorgenomen plannen is op voorhand geen negatieve externe werking te verwachten, gezien de aard van de ingreep in combinatie met de afstand tot beschermd natuurgebied. De Natuurbeschermingswet is dan ook niet van toepassing.

Het plangebied is niet gelegen binnen een zone die toebehoort aan de Ecologische Hoofdstructuur of aan een 'Nationaal Landschap'. Met betrekking tot de ingreep is beleid en sturing van deze zones dus niet relevant.

Fig. 5. Het plangebied (rode ster) ten opzichte van zones die deel uitmaken van de ecologische Hoofdstructuur.

6. CONCLUSIES EN ADVIES

- Ons inziens is het dak van de bebouwing Bloemswaard potentieel geschikt voor het herbergen van met name zomer- en paarverblijven voor gebouwbewonende soorten. Tijdens een in de zomer van 2010 uitgevoerd aanvullend vleermuisonderzoek (Croonen 2010) zijn geen indicaties gevonden dat vleermuizen van de bebouwing van Bloemswaard gebruik maken. Sindsdien heeft het plangebied veel van zijn aantrekkelijkheid voor vleermuizen verloren door de reeds aangevangen nieuwbouw aangrenzend aan Bloemswaard. Tevens is een houtopstand welke een functie als foerageergebied kende, reeds verwijderd.

Gezien de verslechtering van de kwaliteit van het leefgebied voor vleermuizen ten opzichte van 2010 is het niet te verwachten dat vleermuizen sindsdien de bebouwing hebben betrokken. Ons inziens is verder onderzoek naar het gebruik van de bebouwing door vleermuizen dan ook niet noodzakelijk. De bevindingen van het rapport van Croonen Adviseurs zijn ons inziens dan ook in voldoende mate actueel.

- In de vegetatie rondom het gebouw kunnen broedparen van vooral algemene broedvogels voorkomen. Broedparen zijn tijdens broedperiode strikt beschermd. Geadviseerd wordt daarom de vegetatie buiten het broedseizoen te verwijderen, dus tussen 15 augustus en 15 maart. Als alternatief kan gekozen worden de sloop- en bouwactiviteiten buiten het broedseizoen uit te voeren.
- Beschermden soorten uit overige soortgroepen komen met zekerheid niet in het plangebied voor.
- De Natuurbeschermingswet is niet van toepassing op het onderhavig plan gezien de afstand tot beschermd natuurgebied.

Met betrekking tot de nieuwbouw zijn er vele mogelijkheden voor het opnemen van voorzieningen voor stadsvogels en vleermuizen. Met natuurinclusief bouwen kan een bijdrage worden geleverd aan de verdere ontwikkeling van stedelijke natuur. Voor vogels kan worden gedacht aan vogelvriendelijk vogelschroot, vogelpannen, neststenen en nestkasten. Voor vleermuizen kan gedacht worden aan open stootvoegen, toegankelijke, niet opgevolde spouw, verblijfkasten, en vleermuispannen. Ter inspiratie zie e.g. Korsten & Limpens (2011). Dergelijke voorzieningen kunnen meestal op reeds bestaande bouwtechnische tekeningen gemakkelijk worden ingepast, en zijn inmiddels in te passen conform het *Bouwbesluit*.

Ter verhoging van het voedselaanbod voor vogels en vleermuizen is het aanbrengen van inheemse vegetatie van belang. Soortenrijke daktuinen kunnen hier een bijdrage aan leveren. Het inzicht dat een ecologisch meer duurzame stedelijke ontwikkeling reeds op de ontwerptafel zal moeten worden opgepakt is ook voor onderhavige ingreep van belang.

IDDS bv.
Noordwijk (ZH)

7. GERAADPLEEGDE LITERATUUR

- Bos, F., M. Bosveld, D. Groenendijk, C. van Swaay, I. Wynhoff & De Vlinderstichting (2006). De dagvlinders van Nederland. Verspreiding en bescherming. KNNV Uitgeverij, Zeist. Nederlandse Fauna deel 7.
- Creemers, R. & Delft, J. van (2009). De Amfibieën en Reptielen van Nederland. KNNV Uitgeverij, Zeist. Nederlandse Fauna deel 9.
- Croonen Adviseurs (2010). Aanvullend vleermuizenonderzoek Woonzorgzone Fase 1, Hillegom. Gemeente Hillegom, 11 augustus 2010.
- Dietz, C., Helversen, O. v., and Nill, D. (2011). Vleermuizen. Alle soorten van Europa en Noordwest Afrika. Biologie, kenmerken, bedreigingen. 1e druk. Utrecht, Tirion Natuur/ Fontein Uitgevers.
- Janssen, J. & Schaminée, J. (2008). Europese natuur in Nederland. Soorten van de Habitatrichtlijn. Zeist, KNNV.
- Kalkman, V. (2007). *De soorten van het leefgebiedenbeleid*. Stichting European Invertebrate Survey (EIS) - Nederland, i.s.m. Nederlandse Mycologische Vereniging, Bryologische en Lichenologische Werkgroep, en Stichting Anemoon, in opdracht van Ministerie van LNV. Leiden, EIS2008-04.
- Korsten, E & Limpens, H. (2011). Vleermuisvriendelijk Bouwen. Handreiking voor huiseigenaar, architect en beleidsmedewerker. Uitgave Landschapsbeheer Flevoland in samenwerking met de Zoogdierverseniging en Tauw b.v.
- Limpens, H., Mostert, K., & Bongers, W. (1997). Atlas van de Nederlandse Vleermuizen. Onderzoek naar verspreiding en ecologie. 2^e druk. KNNV Uitgeverij, Zeist.
- Ministerie van E,L, & I. Aangepaste lijst jaarrond beschermde vogelnesten. Dienst Regelingen.
- Mostert, K. & Willemsen, J. (2011). Voorlopige werkatlas verspreiding zoogdieren in Zuid-Holland 2000-2011. Stichting Zoogdierenwerkgroep Zuid-Holland.
- Provincie Zuid Holland (2004). Beschermde planten en dieren in Zuid-Holland. Verspreiding van de Europese Habitatrichtlijnsoorten in kaart.
- Schober, W. & Grimmberger, E. (1998). Gids van de vleermuizen van Europa, Azoren en Canarische eilanden, met specifieke informatie over de vleermuizen in Nederland en België. Baarn, Tirion. 265 pp.
- SOVON Vogelonderzoek Nederland, Hustings, F. & Vergeer, J.-W. (2002). Atlas van de Nederlandse Broedvogels. Verspreiding, aantallen, verandering. KNNV Uitgeverij, Zeist. Nederlandse Fauna deel 5.
- Thissen, J.B.M., C. Achterberg & D. Bekker 2010. Verspreidingsonderzoek Nederlandse Zoogdieren VONZ 2009. Zoogdierverseniging rapport 2010.07. Zoogdierverseniging, Nijmegen.
- Weeda, E (2003). Nederlandse Ecologische Flora. Wilde planten en hun relaties. 5 dln.

Geraadpleegde websites:

www.waarneming.nl
www.telme.nl
www.zoogdieratlas.nl
Ministerie van E,L, & I. Soortendatabase.

8. FOTO'S PLANGEBIED

Dak Bloemswaard.

Liftopbouw boven op dak (links). Ingang ventilatieschacht zonder dekselplaat (rechts).

Schacht van schoorsteen (links). Overzicht ventilatie-structuren Bloemswaard.

Dak Bloemswaard met aluminium opbouw.

Spaarzaam voorkomen van bomen op het plangebied, met rechts ingerotte takstompen in Esdoorn, te ondiep voor vleermuizen.

Noordzijde plangebied met rechts op foto noordgevel Bloemswaard.